

RMK. I

154

GOSÁRVÁRI MÁTYÁS

AZ REGI MAGYAROKNAC

első bejövésekről

VALÓ HISTORIA

1379.

Goszár, Székelyudvarhely

2. 4. KI.
154.

Teljes

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

RMKL

154

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Nemzeti Széchényi Könyvtár

AZ REGI MA- gyaroknac első be iö=

VÉSEKRŐL VALO HISTORIA,

Atillaual miképpen telpettence

le Scambriaban, És melly

nagy vérontással

fértkeft.

tence

be Pannoniába.

Ad Notam:

Arpad vala fő az Capitanfágba.

NYOMTATOT COLOSVAROT

Heltaj Gasparne műhelyébe. 1. 5. 7 9.

Eftendőben.

P. O. H. 119 m

OStan emlekezem régi dolgokról,
Magyaroknac első ki iőüélékről,
Ideickben valo Feiedelmekről,
Mint viseltet gondot ő cletekről.

Ackor írtac Eftendő forgasában,
Wrunc búletése vran ennyiben,
Harom száz hetuen harom Eftendőben,
Scithiaból lőnec ki indulásban.

Tudatlan dologra Magyar nép vala,
Sem bántást, kapalást nem tudnac vala,
Czac vadázafsockal mind cłnec vala,
Isten ez közt dolgokban adot vala.

Hogy nagy gyakor vadazást tébñec vala,
Egy Sártaft Vadázoc találtac vala,
Más határig vñtéc kergettéc vala,
Előttőc az Vad el enyészec vala.

Ime ott az földet látac kedücléc,
Az ő földeknél fñrosbnac itiléc,
Vissza tñruén Vadázoc meg beñelléc,
Melly drága iő fñros földet leltenecc.

Aft haluán lakos Népec indulánac,
Minden házoc népéuel eredénec,
Siros földre Vadázockal crenec,
Scithiaból ackor így ki iőüénec.

Sőt à melly nép ackor aft lakya vala,
Alanufoknac őket hiyác vala,

A ij

Magya

Magyaroc kikkel Áldoztanac vala,
Némellyet Rabságra tartottac vala.

Gottulsoc Sombédtságokban lakoznac,
Kikre Magyaroc reáyoc támadnac,
Kegyelenféggel raytoc czelekednec,
Semmi kémilést kößtöc nem miuelnec.

Ott kößtöc Hadnagyokat rendelénec,
Hatt fő semélt kößtöc el válastánac,
Belát, Kadiczát, Czauát ő olóttac,
Ceménnel Atillát, Budát hadnagynac.

Sép végezést egymás kößt végezénec,
Sáz és nyoltz nemzetfégből válastánac,
Tízfer száz ezer embert vámlalánac,
Többet nyoltz ezernél kit oluastánac.

Az közt egy Itelő mestert berzénec,
Isten neuére Törüént rendelénec,
Feienként akarattyából Kőrségnec,
Egy véres Tört hordozánac közöttac.

Rólla paranczolat nekic adatéc,
Valamelly rend ezekre nem haylatnéc,
Mindenöt közöttöc meg hirtetéc,
Törrel annac teste kette vágatnéc.

Valánac egyenlő ió ackarattal,
Eggyic az másikhoz nagy beretettel,
Latuán hogy volnánac illy nagy erővel,
El hiuéc magokat nagy merésséggel.

Az Belsusokra és Rotenusokra,
Az feyér és az fekete Kunokra,
Indulának, menének hatalomba,
Dacia, Sarmatia hozzáoc hayla.

Rotenusoc rayoc nem támadának,
Az Belsusoc is melleyec haylának,
Pannoniába mikor be jutának,
Az Tisza folyó viz mellé szállának.

Im mikor est Herman Király meg hallá,
Ki vala az Gottusoknak Királlya,
Scithiából nagy foc Nep ki iöt vólna,
Pannoniába be fektetec volna.

Tanáczkozéc mint álhatna ellenec,
Kikre Király foc néppel gyülekezéc,
Kezdet dolgokat véghez nem vihetéc,
Hirtelen Király Világból ki muléc.

Rend berént forgattyác elő menteket,
Ez Világon minden bátorfogokat,
Lattyác s tudgyác az ő sokaságokat,
Igyekezec venni több Országokat.

Indulának bellyeb Pannoniába,
Macrin fejedelem lako földében,
Soc nemzei féglakic birodalmában,
Német, Olasz az ő hadnagyságában.

Czendséggel Országát Macrin birya,
Misiát, és Pannoniát ő birya,

Traciát, Tot országot is mind bírya,
Macedoniat is éppen mind bírya.

Ez még sem ér semmit az Magyarokkal
Noha foc Országot bir gazdagsággal,
Eggyet értnek ketten Deitrich vitézzel,
Német országnac fő Capitanyáual.

Sietléggel iratà az Deitrichnec,
Sokasága nagy vólna Magyaroknac,
Deitrichel foc Németec indulánac,
Pannoniaba Macrinhoz iutánac.

Igen nagy foc néppel erőselénec,
Viadal dolgáról ők végezénec,
Magyarokkal mely helyen vtköznénec,
Vagy az Dunán ha ők által kelnénec.

Mikor ezekről ők tanácskoznánac,
Eggyic s másic mi tanácsot adánac,
Buda mellet ellene Scambrianac,
Magyaroc az Duna melle állánac.

Az Dunára foc Tömlöket szerzénec,
Harmadát meg hagyác ő Táboroknac,
Nyugodalmoc lenne addig azoknac,
Tömlön által vőánac viadalnac,

Tudatlanoc Macrin s Deitrich dolgokban,
Mind Népeftől aluőnac batorságban,
Semmit nem tudnac Magyaroc dolgában,
Hogy meg vőféc Táborokat hainálban,

Olly

Olly hirtelen meg v'téc Táborokat,
Mert nem hittéc véletlen veséjlyeket,
Mindenút béllal vagy áé ölic öker,
Veség fekue bennec ölnec nagy sokat.

Romaiac busúttac kialtánac,
Ki houa lát minden felé futótnac,
S'áfoc, Németec s' Romaiac halnac,
Magyar Hadnagyoc erőssen forgódnac.

Hul közzúlec kic el állattac vala,
Potentia Városban fúttac vala,
Két Hadnagy is akkor el állot vala,
Magyaroc egy völgyben állottac vala.

Vetic hannyác berenczétlenségeknec,
Rimai két Hadnagy kár vallasoknac,
Olly nagy bégyennec tarttyác est magoknac,
Hogy illy berenczeiec löt Magyaroknac.

Nem engednec berenczétlen vóltoknac,
Végezée c'ette bosútt állyanac,
Auagy mind sejenként oda vesénec,
Magyar ellen soc Legijót berzénec.

Igen Magyaroc el f'arattac vala,
Mert sokat vittanac s' v'stanac vala,
Rimai had viadalhoz késs vala,
Az Magyarok is késsen váryác vala.

Az nagy két deréc had egyben ropponá,
Regtől foguán estueiglen mind tartá,

Végre

Végre az Magyar igen meg lafsula,
Mert az előt mind el fárattac vala.

De latuán Magyaroc veszedelmeket,
Futással bizonyitác ő dolgokat,
Duna felé igazitác vtokat,
Tömlön alig kapác ő Táborokat.

Igen sokan vesénec mind két félben,
Két száz ezer vesse Romaiakban,
Visont tiz ezer vesse a Szabokban,
Száz huszon öt ezer az Magyarokban.

Ennyi bánatalan Nép vesse két félben,
Egy Hadnagy is vesse az Magyarokban,
Czeua ki iò vala vitézségében,
El eséc nagy kemény viadallyában.

Nem kélsuén Romaiac indulánac,
Taborokkal más felé költözénec,
Magyaroc sockasagától félénec,
Tanácsból végezéc hogy el mennénec.

Sőt ha esmet Magyarokkal meg viuunc,
Nem léssen ő ellenec diadalmunc,
Békességgel előttőc el mehetűnc,
Thólnára nem soc ideig fel iutunc.

Im esit mikor Magyaroc lattác vólna,
Ellenséget előttec el ment vólna,
Had vitta helyre által mentec vala,
Magyaroc testét el temettéc vala,

S meg

S meg találác testét Czeua vitéznec,
Sép Koporsót nekic építénec,
Maruány kő oblopot hasára tőnec,
Óróc emlékezetre kitűszénec.

Félelme Magyaroknál már nem vala,
Hogy Romaiac elmentenec vala,
Bator keduen magokat hittec vala,
Két Pannoniára közólnec vala.

El induluán Dunán által kelénec,
Nagy hadat válogatuán eredénec,
Pannonia országban beérénec,
Tholnára Bécz ország felé menénec.

Czac hamar hírelőn Romaiaknac,
Hogy Magyaroc ráyoc felindúltanac,
Tűzzel, vással illy bandékkal mennénec,
Hogy végfő viadalt ők mielnénec.

Igen viyunc vagy minnyasian meg halliúc,
Pannoniáért mind halált szenvedgyúc,
Vagy Romaiakat innét kiűzzúc,
Hogy miénke tehesúc azt miellyúc.

Taborát Macrin érté egybe gyűte,
Magyaroc bandékát nekic jelenté,
Viadalhoz minden Népét kűsíté,
Ellenéc nagy szép seregeket szerzé.

Hamarlággal két had egyben vőközéc,
Nagy viadalt egymással tartnac vesznec,

Kialtuān Magyaroc igen ökleñec,
Sűrő Nyilat Romaiakra löñec.

Az Viadal reggel kezdetet vala,
Kilentz oraiglan mind vittac vala,
Romaiaç igen farattac vala,
Magyarokhoz képest mert keués vala.

Nem kezdéñec Romaiaç vihatni,
Rendben veréc egymást kezdéñec menni,
Az Magyaroc ellen mint hátat adni,
Magyaroc vitéz módra forgolódni,

Czuda hamar esmet vißba téréñec,
Magyarockal vyobban vközéñec,
Sokan két félben akkor is véséñec,
Végre Romaiaç meg veretéñec.

Homlokaban Nyilat belöttéc vala,
Deitrich Hadnagy feyét találtac vala,
Homlokában Romában vitte vala,
Macrin viadalban el vését vala.

Igy méne be Deitrich ő hazaiában,
Nyilnac vasát hordozá homlokában,
Magyaroc innét neueßéc illy síóban,
Halhatatlan Deitrichnec vastaglágbán.

Soc nyereséggel Magyaroc iaránac,
Nagy vér ontással diadalmot vőñec,
Két fő Hadnagy Magyarokban véséñec,
Negyuen ezren bennec el véséñec.

Tőñec

Tönc hálá adáft az nagy lstenec,
Hogy Pannoniát adá önekiec,
Czac bankodnac veséjsén Hadnagyoknac,
Helt rendelénec ő temetéseknec.

Olly bánattal Belat s Kadiczát viuéc,
Koporfloual testeket él temetéc,
Kaias wölgyében Czua melle viuéc,
Kő oslopnál tsi eséggel temetéc.

Róloc bizonynyal nagy bánatot tönc,
Hadnagy társi olly igen kesereg nec,
Atilla, Cemény, és Buda bánkodnac,
Harom fő ember halalán ohaitnac.

Igen nagy áruaságban maradanac,
Hadnagyoc keucs vagy on gondolkodnac,
Kőzzülocc egy fő embert válaftanác,
Kilenne mind feyec egész hadoknac.

Az ő be iöuésék nec ideyében,
Huson nyóltz estendőbe fordulásba,
Meg nyugodánac ők Pannoniában,
Melly nagy vér ontással iuta kezekben.

Mikor írtac Estendő forgasában,
Wrunc búletése után ennyiben,
Az négy százban és az egy estendőben,
Itt magyaroc lönc telepedésben,

SECUNDA PARS.

M Eg mondom Magyaroknak Feiedelmét,
Az iò Atillának fő Hertzegségét,
Ez Vilagon neki iò híret neuét,
Mint viselte Magyarok tisztességét.

Az vődöben az hertzegség nem vala,
Capitánfág, Hadnagyság költőc vala,
Azoc is igen el aggottac vala,
Capitanfágból ki fáratnac vala.

Gondolkodván egy mással végezénec,
Atillát kiáltac feiedelmeknec,
Köz akarattal első fő Hertzegnec,
Kire közönséggel mind kétfec lőnec.

Nagy iò neuen vine végezésceket,
Előttec el kezdé szép beszédeket,
Meg köbönc az ő tisztességeket,
Oktattya tanittya szép seregeket.

Ime nagy felbóval mind kiáltanac,
Isten adgyon szerenczét Atillának,
És hóbóu életet Feiedelmünknek,
Viselhesse gondunkat Magyaroknak.

Feienként bőczüllýűc őtet tisztellyűc,
Atillának minnyayan meg eskődgyűnc,
És hűséggel engedelmescec legyűnc,
Wrac Hertzegnec dicziretet tegyűnc.

Igen.

Igen keric Intic ezen Atillát,
Hogy küllyeb teryezze ő birodalmát,
Minnyáyan azon igiréc magokat,
Mellette nem fiannác fíratfágokat.

Czendefséggel halgatà beűédeket,
Atilla ióuà hagyà intéseket,
El rendelé minden birodalmokat,
Mindenekben ióra az ő dolgokat.

Hamar egybe gyűte fóc Mestereket,
Kickel tartà erről fóc tanáczoikat,
Mint rendelnénec hadi űerűámokat,
Tábor auagy nagy űép űereg bontókat.

Ott űerűénec űép hadi űerűámokat,
Czudálatos tábori eszköűeket,
Kiuel ronczác ellenűégec várasít,
Ackor kezdéc csinálni Sátorokat,

Dicűiréc mindenben tudományokat,
Hamar czinalánac űép Sátorokat,
Sűrűn fel vonánac űép Sátorokat,
Kickel cűesítéc ő Táborokat.

Olly űép móddal Tabor dolgát rendeléc,
Fel vonuán Sátoroc olly űépen tetznec,
Mint egy vűtűás váras ollyannac tetznec,
Atilla Sátora kűzből vonatéc.

Meg latuán aűt Ellenűég czudálkoznac,
űép Satorya Táborya Magyaroknac,

Nagy soc gazdagfagán az Atillánac,
Soc hadi szerbámokon Magyaroknac.

Igen nagy szép Satora neki vala,
Tisza aranyból selyemből köt vala,
Drága Gyöngyel környül fűzetve vala,
Elefant tetémel ékesítet vala.

Nagy szép Satora más Bárfonyból vala,
Ez is Gyöngyel környül meg fűzve vala,
Kök és drága szép ékeséggel vala,
Minden dúcöséggel rakodva vala.

Olly nagy szép házakat is csináltatá,
Külön Ebelő házakat fundálá,
Nagy szép Tornáczokat is alkottatá,
Kiket belől arannyal meg iratá.

Semmi fesuényiség nincz fejedelemben,
Aiándékoz Wraukat iò keduében,
Elő hordatá soc arany szépseggben,
Mindent aiándékozà örömeben.

Túl soc Országokból hozzá iövénc,
Soc Fejedelmec követi iuránac,
Hamar Atillától válaft váránac,
Követec nem kétfuén el indulánac.

Ezen Követec czudálkoznac vala,
Kazdagfagán el álmelkodnac vala,
Kétfuétü nagy Gazdagfaggal vala,
Vduara soc néppel bővefűlt vala.

Fényes

Fénnyességgel vagyon nagy gazdagsága,
Követec czudálkozuán hón beűelni,
És minnyáyan Atillát magasztalni,
Igen nagy Feiedelemnec itélni.

Haragos tekinteti neki vala;
Kegyetlennec modgyaról latzic vala,
Idegenhez igen kegyelmes vala,
Magát mindennel szereteti vala.

Az ő serege tiz száz ezer vala,
Ez mindenkor éppen és készen vala,
Másféle serege még külömb vala,
Iffiu népe egynéhány ezer vala.

Ne mikor héra lőt tiz száz ezerben,
Iffiakból rendelt mast azoc helyében,
Soc kéz Iyas Pantzelos seregében,
Soc Paylos és kopyásoc ő népében.

Oly igen nagy hősű hayoc s szakáloc,
Mert mi legyen Baratua azt nem tuttác,
Vad és féne természetökneo írýác,
Sakállokat mint mostan nem ollókác.

Soc Pallofsal Handfárockal bővesec,
Temérdec bőrös bőr Fegyuer derekoc,
Soknac kőröc vagyon horgos pozlároc,
Kickel viadalkoz igen erőssoc.

Békesség szeretet egymáshoz vagyon,
Isteni szolgálát tisztelét vagyon,

Min

Minden dicziretet Istenec tésen,
Kiért Isten is meg áldotta légyen.

Atillánac titulusa ez vala,
Én Atilla ki Bendeguznac fia,
És az nagy Nemrotnac ő vnokája,
Ki Engadiban löttem ez Világra.

Terméket szerént valo Feiedelme,
Isten kegyelméből Hunnoc Királya,
Medufoknac Gottufoknac Királya,
Isten ostroma Dauofoknac wra.

Hellyhezette székít birodalmánac,
Buda felet kit hinac Scambriánac,
Ott lön lako helye az Atillánac,
Mellyet valasita ő lako házánac.

Ott Atilla nem sokaiglan késcé,
Nem túrheté erről meg emlekezéc,
Régi kár vallásról nem felekezec,
Az Romaiac ellen igyekezéc.

Rayta fel gyuladà boszu alásban,
Késcül ráyoc menni nagy hatalomban,
Capitánokat szerze orszagában,
Kincz tartót Birákat Tartományában.

Ésmet Budát hagyà Gubernatornac,
Bizà Orszagát mint Attyafiánac,
Gongyát viselneie addig Hazánac,
Mig hadakozneyéc ő vduaránac.

De nagy sietséggel hadát indita,
Ő maga is viánnoc el indula,
Ellenségnek orfagára bándéka,
Kiknek határookban mikor be iuta.

Ére Romaiaknak határokat,
Meg viue tőle Misiát s Traciát,
Macedoniát és az Illiriát,
Hozzá hayta Ostrogottac Kirallyát.

Soc bántalan néppel kerien telénc,
Soc nemzetiséget hozzávoc haytánac,
Turingoc Atillától földet vőnc,
Ezec által mindent el pusztítánac.

Oly kegyetlenséget miuelnece vala,
Vtokban dúlnac és pusztitnac vala,
Marcianus Czaár hallotta vala,
Atilla iőücsét iől erti vala.

Marcianus Czaár erről végezé,
Vandalus Királytól frigyet kéréte,
Persia Királytól is frigyet nyere,
Hogy inkább Atilla ellen mehetné.

Legijókat soc sereget támasztà,
Soc néppel Arnes Hopmestert boczátà,
Atilla seregével hogy meg vinà,
Kikre az Hopmester hamar el iutà.

Igen vinac két felől kialtanac,
Hopmester forgódic igen öklelnece,

Szerencze ott szolgálà Hopmesternek,
Mert viadalban szerenczések lőnek.

Olly igen Hopmester magát el hiuén,
Hogy győzedelme lőn ő ellenfégen,
Erről Atilla gyorsan czelekeduén,
Seregével Hopmestert környül véuén.

Ingyen hír mondóyoc sem fálathatà,
Hopmester mind népestől oda vesse,
Marcianus Czaár hallà rettene,
Népe veszedelmén igen busula.

Veti hánnya-élését el foghassa,
Atilla tábora hogy meg búkölne,
De Czaár ezzel semmit nem árthatà,
Vissza tere Atilla Scambriaba.

Nagy söt Királyokat mellé hódlatà,
Kiket söt igirettel hozzà haytà,
Budánac el menét meg hatta vala,
Scambriát épitetne paranczolta.

Igen lépén addig meg épiteté,
Ómaga neuére Várást-neuezé,
Mellyen Atilla igen fel geryede,
Hogy Atillánac várást nem neuezte.

Olly modgyát keresuén meg fogà érte,
Budát haragyaban azért meg olé,
Mellyet minden népe igen nehezlé,
Atilla esék érte gyúlófégbé.

Atilla ellen lenne támadásba,
Mert latrab nincz Atillánál világban.

De hogy értuén Theodoric kudét,
Czafár mellé igire segítéget,
Romaiaac mellé minden seregét,
Atilla ellen Czafárhoz seregét.

Az Gallusoc Királlyá Theodorickal,
Gottussockal es az Hispanussockal,
Gallussockal és nagy soc Legijóckal,
Valentinianus is Romaiaackal.

Tudgya érti Atilla ő dolgokat,
Kiktől meg feleluén tön bánatokat,
Nagy soc népeknek érté gyűléseket,
És két Királlyoknac oda mentekét.

Czuda igen forgattya bökezeféget,
Scambriaban hirdetteti gyűlést,
Had dolgairól adná végezéset,
Wrac iouà hagyác igyekezéset.

Veronia Deitrich hozzá iót vala,
Kit aiándéckal hozzá haytot vala,
Soc fő Német wrackal iutot vala,
Kit nagy iò neuen Atilla vót vala,

Ott illy tanácztot Deitrich neki adà,
Nap nyugat felől soc tartományokra,
Előfer azokra menne indulna,
Mert keücs Legijó: azokban vólna.

Meg

Meg kösöne Deitrichnac ió ranaczár,
Sabad nyerelegre mindent kiáltar,
Kire nagy soc nemzetsegeket hivat,
Szerenczésicze lsten az Atillár.

Oly soc néppel Atilla tellyesedéc,
Segítsegül Öt száz ezer érkezéc,
Hadi berbámoknac és bekerekneec,
Végét s hosfát nem látni ereiekneec.

De álnokságból írà egy leuélben,
Ellenségihöz követekeet küldé,
Frigyet ellenségitől ha kérhetné,
Mellyet azoc hamar vönéc efsékben.

Oly igen Atilla busúla ezen,
Ellensége friggyet vele nem téuéc,
Illiria Országra azért méné,
Kit haragyában el dula s pusztira,

Gyorsan onnat méné Német országra,
Nagy kegyetlenséggel az Németekre,
Soc Tartományoknac pusztításira,
Suantzár országic dulá és pusztira,

Esmet hamar Rhen vize mellé iutà,
Soc tartományokat ott is pusztira,
Annac vtán méné még Galliába,
Kit el cgetteté nagy haragyában.

Sigmond az ország fejedelme vala,
Melly országban Atilla iutot vala,

Constantia vára st meg állot vala,
Kit Atilla meg nem vehet vala.
Sőt nagy néppel Sigmond rea támadà,
Atillával az Várasnál meg viua,
Meg veré Sigmondot alig álladà,
Előtte Basileaba forula

Inné Sigmond követeket boczatà,
Atillától bekeiséget keuanà,
Engedelmes neki lenni akarnà,
Kegyelmet Atilla neki adà,

Touab méne Argentiát meg állà,
Kince falait mind földre rontatà,
És benne valókat el le vágatà,
Honnat soc gazdaglágot ki hordatà.

Bellyeb méne Rhema vára st meg állà,
A st is nem soc v dő mulua meg viua,
Minden marháyokban szakmánt hanyatà,
Soc kösséget Papokat le vágatà.

Esmet indita hadat Franciaba,
Stép Aurelia vára st meg állà,
Az benne valo nép erőssen tartà,
Nem veheté meg alólla el állà.

Lön meg maradása Aureliánac,
Nagy pusztulása Francia országnac,
Ecius feiedelme Franciánac,
Segit séget kére Romaiaknac.

Lugdunom várafra méne Atilla,
Onnat esmet az Narbon gállíába,
Egy rongyos Remetet ő eleiben,
Hozánac kic találta az kőfályban.

Vala neki hobbú haya s' bákála,
Igen rút sine és nagy ábrázattya,
Mondá: iőuendő dolgokat ez tudná,
Kere Atilla nekie mondaná.

Meg felele Remete Atillánac,
'Akkarattát Istenec Magyaráznac,
Nem vagyoc oh Király én elég annac,
Mert én czac egy fegény Vadember vagyoc.

Az Isten akkarattát hogy tuthalsam,
És bándékat mi légyen meg monthalsom,
Én nyomoréc ki lakom Hauafokon,
Isten tirkját hát hogy magyarázhalsam.

Tulay donitaz bölczelegger nekem,
De az Istent nem esmered ki légyen,
Az ő mindenhatóságát mi légyen,
Soc hobbúfágot téb te Istentelen,

Im azért iőuendőt mondoc teneked,
Az nagy Isten birya mindez Világot,
Kezében kapsolta te hatalmador,
Birodalmot azért adot teneked.

Leg elősér így kezd el beszédet,
Hatalmas Atilla az Isten neked,

Ennyi

Ennyi foc nép birodalmát elötte,
Haragyanac Törét atta teneked.

Az büntetést te általad rendelte,
Halando embereket meg büntesse,
Általad igazságát meg jelencze,
Mikor akarya még tölled el vigye.

Czac addig tart raytad az ő kegyelme,
Miglen iól álls Atilla te tisedben,
De még is nem vőrted als te esedben,
Ki légyen az Isten az te elsedben.

Oly kegyetlen vagy te hiatalodban,
 Az méltóság ellen az te tisztedben,
 Inkább büntetiz te meg az lámborokban,
 Hogy nem mint büntetnél az gonoszokban.

Nagy most néked igyed ellenségedre,
Melly léhen tenéked veszedelmére,
Diadalmod nem léhen ellenségre,
Te népednek léhen veszedelmére.

Teljesítséggel nem véli el az te néped,
Ezért hogy magadat eszedben vegyed,
Az te teremtetted hogy meg ismerjed,
Ki forgattya sereczében te ügyed.

Reméltelen lében az te élted,
Ha az Istent nem féled s' nem bóczulód,
Szeressed az Igazságot kőveffed,
Kit ha nem mielő hirtelen halálod.

TERTIA PARS.

A Zon igen Atilla meg iyede,
 Az Remette ſauan igen rettene,
 Paranczola kőſtőc őrűzue lenne,
 Hogy valahoua tőllőc el ne menne.

Igen hamar áldozatot tőuenec,
 Iſteni ſolgálatot miuelénec,
 Kit áldozattyokban meg eſmerénec,
 Szerenczeilen viadalban leenénec.

Nem gondola ſemmit Atilla ezzel,
 És az ő Népénec veſedelméuel,
 Narbon galliahoz az ő Népéuel,
 Sállà Illír ſollyo vizhez hadáual.

Igen nagy két Feyedelmec egymáſſal,
 Ecius, Theodoric Atilláual,
 Sembe ſállottac vadnac hatalommal,
 Viadalhoz kéfűlnec bátorſággal.

Mikoron Atilla meg látta vólna,
 Ellenſég fokafagán vgy czudálà,
 Kin Atilla igen meg iyet vala,
 Mert harmada hadánac máſút vala.

Itt Atillánac eſec olly nagy gongya,
 Soltan ellen Népét Hiſpaniába,
 Foglaltia küldé nagy hatalomba,
 Várya Népét onnat ſűue ſakadua.

Czelekedéc Atilla ő dolgában,
Eciushoz küldé fősolgaiban,
Izent frigyét keret az ő dolgokban,
Lenne bekecség egymáshoz két félben.

Olly rauasággal áckor czelekedni,
Ellenséggel ha véghez menne frigyí,
Népe addig érkezénéc vissza ióni,
Hispániából hozzáya meg iútni.

Sőt Ecius meg érté rauaságát,
Atillának ellene alnokságát,
Nem igire nekíe frigy adását,
Vtközetel kinalà az Atillát.

Semmit viadaluncvál ne mulatsunc,
Az nagy Katalauni mezőn meg viyunc,
Az Mars Isten itillye meg mi kösötunc,
Birodalmost el válast mi kösötunc.

Vagy hogy az Birodalom tiéd léfén,
Vagy Peniglen Romaiacké léfén,
Ecius követtségét így izenuén,
Atilla fűp Predicator kezduén.

Olly nagy fűpen inti keri Seregét,
Mert láttya Romaiac nagy ereyét,
Minnyáyan vinnánac Birodalomért,
Maid el válic kösötunc annac okaért.

Seregét Ecius is el rendelé,
Theodoric Király is el kűsíté,

Magya

Magyaroc ellen viadalnac szerzé,
Sép Predicatiokat ők is téuén.

Egyben mind két seregec dobolánac,
Soc Trombitákat akkor meg fuuánac,
Nagykialtással vuólt nec hartzolnac,
Vér ontástól soc vér parakoc folnac.

Téñ nec rettenetes öldöklést vinac,
Rimai Legijóc mind rendben vinac,
Az Magyaroc igen rend nélkül vinac,
Nagy rakás hólc testec az földön vadnac,

Mint egy nagy halom test rackodot vala,
Az két had köbt kiél hullottac vala,
Mint egy töltés azoc tetzenec vala,
Ki miat egymást alig lattyác vala.

Végre Ecius Gottus soc Királlya,
Gepidak és az Ostrogotusokra,
Kic valánac az Magyaroc parttyára,
Ezec vzeñ nec az Magyarokra.

Látá cñt Atilla őket bñstata,
Nagy soc Magyarokkal őket wyita,
Wyobban viadaloc meg wyulà,
Soc nép vñc mind két hadnac szárnyába.

Torimundus az Theodoric fia,
Nagy soc néppel egy halmot el foglalà,
Melly az két viadal közepin vala,
Rimai had kiuel erőfűlt vala.

Téfnec halmokról nagy viadalokat,
Kiról Nyillal vesztéc az Magyarokat,
Halom elôt öléc nyauallyásokat,
Meg futanuán estue adánac hátat.

Olly igen Magyaroc meg vereténec,
Romaiaktól vágatnac vzer nec,
Az vzésben Theodoric Királynac,
Louát meg öléc alatta Királynac.

Sõt az Király gyalogga cset vala,
Sockafágtól el nyomóttátot vala,
Theodoric Király el veszt vala,
Mert erőten vén ember immár vala.

Romaia az Visigottussockal.
Magyaroc vrán mennec sietéggel,
Atilla tábor felé gyorsasággal,
Czac alig fáladhatà be népével.

És miért hogy be kezdé sötütedni,
Romaia kezdénec vißba térni,
Mert nem láthatnac vala immár vinni,
Azért kellettéc nekic vißba térni.

Gondolà elenec soc Stekereckel,
Tábort környül vonatà soc bekérrel,
Az kőzit be rackatà soc vértéckel,
Kit meg erősite soc kéz iyelsel.

Egy rakásba hordatà soc Nyergeket,
Atilla hiuatà soc Vitezeket,

Mon

Monda ha latunc itt veszedelmünket,
Fel gyuczátoc alattam az Nyergeket.

Sietléggel engem meg csegetec,
Nem akarom engemet be vigyenec,
Vélem Romában hogy diczedgyenec,
Nagy pompafágokban hogy kérkedgyenec.

Egész éztaka nagy vigyazást tőnec,
Magyaroc feienként mind fen léuénec.
Tábor környül mind féllel örúzenec,
Mert ellenségektől igen félénec.

Torimundus mellé soc Legijókat,
Masod napon nagy soc Romaiakat,
Mind el járà vellec az hartz helyeket,
Attyát meg találà soc hólt testec kőst.

De nagy sirással Táborba viteté,
Onnat Tolossa városba be küldé,
Testét tisztességgel el temetteté,
Theodoric Királt ott helyhefteté.

Ottan temetése után Attyánac,
Torimundus siet Királyságánac,
Lehetne Fejedelme országánac,
Attya Királyságát venne magánac.

Mert tanaczáual Ecius meg czalà,
Ot Torimundust illy tanácza haytà,
Őcze ellen sietne országába,
Együld Őcze seregznéc Királyságba.

Igy bínlel Torimündust ő tölle
Tób segítéget is így mind el küldé,
Mert Ecius magában est gondolá,
Atillánac mar meg seget à fárnnya.

Nem egyebért Ecius est miuelé,
Hogy segítéseket tölle el bínlé,
Gondollya már Atillát meg verhetne,
Ónalloc nélkül is meg miuelhetne.

Olly igen örüle Atilla erie,
Segítéget mind el mentec meliölle,
Czac az Romaiac vadnac ő velle,
Kickel dúczóséget akar vennie.

Soc kár noha az Atilla népében,
Sáz és hatuan öt ezer Magyarokban,
Kie el vesítec ackori viadalban,
Vigasztallya népét nagy bátorságban.

Raita örömében és iò keduében,
Dobokat meg vitété Táborában,
Soc Trombitac zengnec az ő hadában,
Mert ellensegit erie el menésben.

Ó sem késéc hamar hadát inditá,
Az Treracensékre és Túngrosokra,
Tartományokat egeré s dulatá,
Az benne valo népet le vágatá.

Gondola meg tere Pannoniában,
Kegyetlenséggel megyen vtaiban,

Mindent egetet ölet háragyában,
Változat erkölcz kegyetlenfében.

Im Lusitaniában Soldán ellen,
Harmadát kit bozátot ő népében,
Serenczéfec löncz oda létekben,
Soldán el futot előttök féltében.

Oda el hasonlának iaráfokban,
Nem merénec haza ióni Scambriában,
Hogy nem lehetec ielen viadalban,
Atilla segítségére az hadban.

Nagy kegyelmet Eciustól kérénec,
Torimundushoz minnyáyan elénec,
Lako helyet s földet tollóc kérénec,
Katalauni mezőn telepedénec.

Ecius meg tere Olasz országba,
Torimundus az Tolossa városba,
Helyhefűzeté lakását az városba,
Melly város hires vala gazdagfágban.

Sőt Atilla is meg térésben vala,
Mikor Coloniába iutot vala,
Soc ezer fűzekre ott talált vala,
Melly fűzeket mind meg öketet vala.

Colonjáról esmet el indulà,
Nagy Német orzágon is által iutà,
Magyar országba mène Scambriába,
Meg nyugodni Scambriában akarà.

Igen

Igen eſic iſic nagy tobzodásban,
Dőſölésnec atta magát hazában,
Nem merteſtli magát meg az Italban,
Őt Eſtendő teléc mulatſágában.

Vigyáz azért vagyon gongya mindenben
Nagy ſoc Orſágot bir erőſségében,
Kőuteket kémeket ſoc orſágban,
Boczatot hirt hozzanac ſoc orſágban.

Igen ſoc Orſágokat már bir vala,
Német orſág nagy reſét birya vala,
Egélſſen Frantz orſágot birya vala,
Környűl ſoc Orſág adót fizet vala.

QVARTA PARS.

TŐn mulatáſt Atilla Scambriában,
Iő vitézít vendéglé vigafágban,
Őt Eſtendeig nyugodéc hazában,
Sűue forog neki hadakozásban.

Az Romai birodalom eſében,
Forog, nem ſeleitheri el ſűuében,
Nagy vagyakozáſoc ő elmeyében,
Fel inditác őtet hadakozásban.

Tőn paranczolatot ő Orſágába,
Mindent hiuat ſietſéggel hadába,
Nagy ſoc ſelé izent birodalmába,
Mellé iőyenec indúllyanac hadba.

El indita hadát Olaf orfág felé,
Iliria által az Tenger mellé,
Traguria váraft ere meg véué,
Annac vtán Scardonat is meg véué.

Siet Libornya tartományra iutà,
Kinec minden erősségét el rontà,
Benne valo népben le vágatata,
Sokat is rablágra benne hgytatà.

Az Solónà nagy váraft is meg véué,
Rettenetes viadalal veheté,
Mert hites vólt épületi creye,
Kinec tartományát el égetteté.

De onnat indula Syrtiosokra,
Priamonra és az Páriosokra,
Niuiára és Sinocim várafra,
Ezeket meg véuén és el pusztità.

Esmet indulà Melenát meg állà,
Melly váraft meg véuén és el dúlatà,
Onnat méne ladra váraft meg állà,
Aft is tollóc hamar meg vótte vala.

Gyorsan esmet méne az Miscokra,
Deropokra visont az Lindarokra,
Ezeket is el dúlatà pusztità,
Az Tenger mellett loc váraft el rontà.

Ismet Tenger mellől hadát indità,
Sép Aquilegia váraft meg állà.

Kit három Eftendeiglen vitará,
Az benne valo nép addig meg tartá.

Tartya efitolly nagy fégyennec magában,
Hogy az Váras nem lehet hatalmában,
Tíz száz ezer ember az ő hadában,
Élősec meg búkolt nincz az Táborban.

Pusztá soc Várasoc féllal környüle,
Alólla el menni fégyennec tartya,
Egy néhány magával méne Atilla,
Az Váraszt meg körülé már ő maga.

Ott akarna az Váraszt ostromlatni,
Húl esmerhetnécz erőlembnec lenni,
Bástyáit Tornyaít erősen nézni,
Egy Madart Várasból látá ki ióni.

Toronyból egy Ešterág ki iót vala,
Lattyác fiait hogy ki horgya vala,
Őket Váras Tornyából vísi vala,
Atilla ió ielnec ást monta vala.

Az Várasnac pusztulását romlását,
Ešterág meg ertette veszedelmét,
Azért horgya ki belőlle fiait,
Polgárokkal nem akarná veszešsét.

Siešsűnc az Váraszt mi meg ostromlyuc,
Mert őrc fégyenűnkre lenne nekűnc,
Ha az Váras alól innét el megyűnc,
Azért minnyáyan ezért vitzkedgyűnc.

Tönce

Tönc másod napon nagy ostromokat,
Czac heába nagy foc fāratfagokat,
Mert az Polgāroc forgattyāc magokat,
Ostrom ellen minden bātorlāgokat.

Atilla paranczola Taborāban,
Minden hadakozó nép seregében,
Negyed részt egybe horgyanac Nyergekben,
Az Vāras fala mellé egy rakásban.

Tönc paranczolatját Atillānac,
Sāntalan foc Nyeret egybe hordānac,
Kerítésé mellé hordāc Vārasnac,
Kiket hirtelenséggel fel gyutānac.

Igen egneec Nyerec nagy sebelséggel,
Vāras kerítésé hirtelenséggel,
Ódala kerítésé nagy egéssel,
Falai dōlneec ki hirtelenséggel.

Serēnséggel az Vārast meg ostromlāc,
Stēp Aquilegia vārast meg viuec,
Fetfū népet benne mind le vagānac,
Czac fēp Affonyembereket hagyānac.

Vesēlsét erős Aquilegiānac,
Iulius Vāfart ezben Olafoknac,
Hallásokra efēc el futamānac,
Az Tengerre előfēr álladānac,

Egy kiczin figetben telepedēneec,
Kiben erősegeket épitēneec,

Soegazdagfággal belé borulának,
Olaszoc nevezéc aſt Velentzénec.

Ez váras vetele vtán indula,
Iulius váraſra Atilla iutà,
Onnat Concordia váraſra méne,
Mellyet Atilla hirtelen meg viue.

Touáb Piſtauianaba menénec,
Az melly váraſt moſtan hinac Paduának,
Atilla aſt is meg viue magának,
Verona váraſra el indulának.

Semmit nem kéſéc Verona varasban,
Vagyon Vincentiára indulásban,
Brixiára és Cremon váraſokban,
Iutà Mantuára és Pergámonban.

Ez Váraſokat is mind el dúlatà,
Környül valo videket el puſtità,
Ezec vtán Rauenna alá iutà,
Soc Pap Púſpóc eleiben iöt vala.

De Atillától kegyelmet kérénec,
Papoc álazatofon könnyörgénec,
Húſégében Atillának lennénc,
És önéki hóltiglan engednénc.

Ez Atilla kéuánà az Papoktól,
Kapuc ki nyitattának az várasból,
Által menni akar benne hadaſtól.
Kapuc meg nyitattának Polgároktól,

Min

Minden népét általa el boczatà,
Ómaga az városban meg maradà,
Magát egy néhány napiglan nyugotà,
Rauenna városban vigan mulatà.

Hada vtán ómaga is indula,
Liguria tartományára iutà,
Mediolanomba és Liciomba,
Kiket mind el dularà és rablatà.

Atilla seregét onnat indità,
Táborát Roma alatt meg állità,
Egy részt az ő hadából ki válastà,
Kiket Soard hadnagyság alá haità.

Boczáta el őket Atiliába,
Mind Kathoniaig Calabriába,
Mellyeket pusztitatà háragyába,
Soc tartományokat nagy gazdagtságban.

Ime elő Pápa soc Páspókeckel,
Romából ki iöue nagy tisztességgel,
Atillának nagy engedelmeiséggel,
Könyörg Regomaért olly nagy hiúséggel.

Téue engedelmet Romaiaknak,
És annak vtánna Olasz országnak,
Mert ez vala fándéc akarattyanak,
Veget fakaftaná Birodalmoknak,
Az Pápa könyörgésének engede,
Roma alól Atilla el indula,

Meg víbba mène Rauennia városba,
És keülsét ott Táborát nyugorà.

Be indula onnat Magyar orfágba,
Soc preda nyeretég az ő viába,
Virézet bõuetsültec gazdagfágba,
Haza iõuénec vigan Scambriába.

QVINTA PARS.

IME nyúgfic Atilla Scambriába,
Gondolà hogy lenne házafulásban,
Valentinianushoz fõlgaiban,
Kûlde, Hugát keretè házafságban.

Lõnec indulasban az ő Kõueti,
Mikor Czaárhoz érénec emberi,
Azoc Czaártól kezdéc Leánt kèrni,
Atilla fõuat neki így befèlni.

Engedelmes lenne kéuanfágánac,
Hugát adnà Tárfúl az Atillánac,
Vele felét Roma birodalmánac,
Iegy ruháyul adnà az ő Hugánac.

Mert ha Czaár akaratom nem téfed,
Erõuel hatalommal megyec reád,
Pufaitom Napnyugati tartományod,
Melly tartományidat Romához birod.

Fenyitèckel izenetit Czaárnac,
Meg eré kéuanfágát Atillánac,

Hugát

Hugát nem igire hazafságának,
Meg veté kéuanfagát Atillának.

Esmet küldé Atilla Baetriaába,
Baetriaai Királyhoz Oratoriba,
Stép Leanya Királynac ember korba,
Mikocz neuekereté házafságba.

Czelekedéc ő kéuanfága ferént,
Atillának adà házafság ferént,
Stép Leanyát Isten töménye ferént,
Scambriaaba viuéc tisztesség ferént.

Igen nagy lakodalmot csináltatà,
Soc Wrakat Menyegzőben hiuatà,
Atillának vagyon nagy vig lakása,
Örömben loc dufkát kezdé innya.

Tön nagy italt Atilla iò keduében,
Menye affonyal méne ágyasházba,
El nyugouéc Atilla ő ágyába,
Orra vére erede el nyugtába.

Soc erős bor italtól el bágyadà,
Erősen ágyában nyugfic hanyolua,
Nagy soc vér méne be az ő torkába,
Meg fullasztá Atillát aluttában.

Czac hirtelen hálál ő reà teléc,
Mint az elöt neki meg iòuendöléc,
Az Remette fíaua be tellyesedéc,
Atilla halála ilyen történéc.

Az mikor Magyaroc ki lőttec vala,
Scythiaból hogy ki indúltac vala,
Hetuen két Eftendőben fordúlt vala,
Atillánac halála hogy lőc vala.

Már negyuen négy Eftendéie múlt vala,
Hogy Hertzegséget Atilla birt vála,
Szaz huson négy eftendős korban vala,
Hirtelen halállal hogy meg hólt vala.

Banattal el teimeréc tüstetséggel,
Az fellyúl meg mondor Maruány oslopnál,
Az több Capitanoc koporfoyanál,
Magyaroc sirátsal és ohaitátsal.

Rend szerént Irtanac akkor ennyiben,
Wrunc búletéie vján ezekben,
Négy száz és az negyuen öt eftendőben,
Magyaroc lőnec nagy keferűségben.

SEXTA PARS.

IMmár halála vján Atillánac,
Sóloc dolgairól két fiainac,
Egymás ellen ő hadakozásoknac,
Az Birodalomért mint meg vivánac.

Az egyiknec neuc az Czaba vala,
Egy Görög Affontól búletet vala,
Neuc az másiknac Aladár vala,
Egy Hertzeg Leanyától ez lőc vala.

Mind

Mind két Attyafia egyben veséne,
Két felé Magyaroc pártosoc löne,
Nem czac Magyar Aladár párti löne,
Deitrich soc Német wrral mellé löne.

Pártolkoduán két felől meg viuánac,
Mind két félben nagy fokban el hullánac,
Serenczéc Aladarnac fogallánac,
Mert soc Német Wrac mellette viuánac.

Ot Czaba veretéc meg Aladartól,
Deitrich Wrac az ő segítségétől,
És soc Német Wrac jelen létekből,
Czaba ki indula Pannoniából.

Soc Attyáfiai Czabánac vala,
Hatuan öcze Atilla fia vala,
Kiket az Czaba melleie vót vala,
Görög Czaárhoz kikkel indult vala.

Tön indulást Czaba Honoriushoz,
Tizen öt ezer Magyarral Czaárhoz,
Öcziuel minnyáyan Rokonához,
Iutà tífteféggel Attyafiához.

Raita igen Honorius vigadà,
Attyafiát Nagy örömmel fogadà,
Tizen három Estendeiglen tartà,
Czabát Honorius eddig nyugotà.

El vnuán magát Czaba indult vala,
Honoriusfól el buczuzot vala,

Scythyába vissza menni akarà,
Eftendeiglen oda iutot vala.

Mikorön Scythiába iutot vala,
Kokusmány nemzetből házasúlt vala,
Melly affony két szép fiat hozot vala,
Edemert és Edet nemzette vala.

Azonközben az Gepidác Királlya,
Nagy hadat inditá Aladarikra,
Az Atilla Hertzegnec fiaira,
Serencze hozà vefélt Magyarokra.

Meg vereténec fokban az Magyaroc,
Aladar is el vefé ő közöttöc,
Mellyen igen budultanac Magyaroc,
Gepidáknac lön ot nagy diadalmoc.

Olly igen az Adár Király örüle,
Hogy loc Magyar viadalban el vefé,
Nagyob részt ő egész Pannoniába,
Magánac foglalà nagy hatalmába.

Reméntelenöl Magyaroc iaránac,
Mert Scambria alól el futamánac,
Hadból három ezeren álladánac,
Cegled földön Táborba ök állánac.

Terzéc ot is nekic olly nagy felelmecc,
Cegled földön maradni nem merénec,
Deitrich Wr hatalmatól rettenénec,
Három ezeren Erdelyben iöüénec.

Ezec magokat el neveztec vala,
Magyar nevet rólloc ragattac vala,
Sékely nevet magoknac attac vala.
Magokat Sékelynec neveztec vala.

Rólloc most is ez Historia írja,
Az Sékelység azokról állot mongya,
Kic mostán is Erdélyben vadnac lakua,
Magyaroktól külömb rendben foglalua.

Ezec külömb törvényben élnec laknac,
Erkölczből is Magyarától külön vadnac,
Vármegyec szerint is mind osztua vadnac.
El régen mind szabadosoc vóltanac.

Pártolás vissza vonásból magokat,
Ött Vármegyec minden igaságokat,
Czic, és Gyirgyo, Kizdi wrafságokat,
Sepső, Orbai nagy szabadtságokat. *El nyíltak az égő allapattok*
Finis.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

